

Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ
ΜΕΓΑΡΟΥ

2001

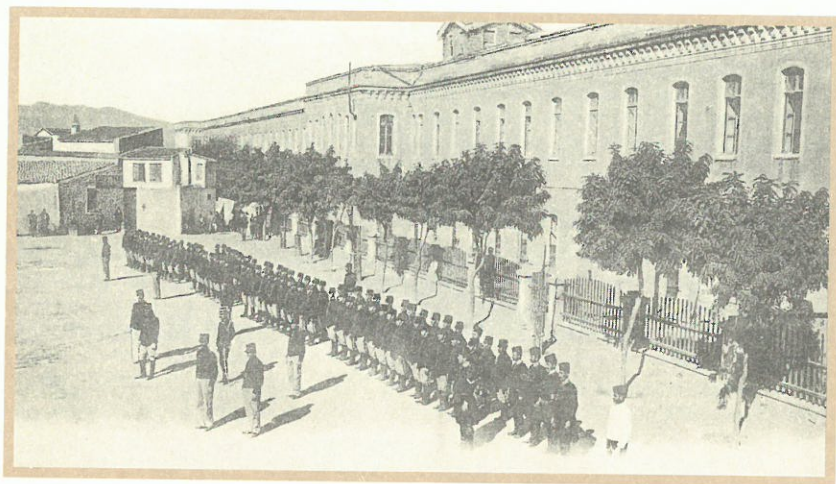
Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

Δικηγορικός Σύλλογος
Ηρακλείου

2001

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όραμα των μελών κάθε οργανωμένης κοινωνίας, και ιδιαίτερα των λειτουργών της Δικαιοσύνης, είναι να γίνεται η απονομή της σε χώρους ανάλογης σοβαρότητας. Δεν είναι τυχαίο ότι στις περισσότερες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας ή του εξωτερικού τα δικαστικά μέγαρα είναι από τα πιο επιβλητικά και περίοπτα.

Το δικαστικό μέγαρο του Ηρακλείου, χωρίς να διεκδικεί την ιδιότητα του επιβλητικού ή άνετου κτηρίου, δεν παύει να έχει τη δική του φυσιογνωμία, αλλά και μια ενδιαφέρουσα ιστορία, την οποία κρίναμε σκόπιμο να παραθέσουμε στις σελίδες που ακολουθούν. Πιστεύουμε ότι η σύντομη αυτή ιστορική αναδρομή, που θα επιχειρήσουμε, θα αναδείξει, μαζί με την «εξέλιξη» του μεγάρου, πολλά άγνωστα στοιχεία της πόλης μας, αλλά και του τρόπου απονομής της δικαιοσύνης σε διάφορες περιόδους της ιστορίας της.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το Ηράκλειο, όπως επισημαίνουν οι ειδικοί, δεν έχει ακόμα αποκαλύψει τις καταβολές του. Η εικασία ότι υπήρξε επίνειο της Κνωσού και ότι ταυτίζεται με το αναφερόμενο από τον γεωγράφο του 1ου π.χ. αιώνα Στράβωνα «Ηράκλειον», ή το «πολισμάτιον Ηράκλεια», το αναφερόμενο από τον φυσικό του 1ου μ.χ. αιώνα Πλίνιο, δεν έχει μέχρι σήμερα επιβεβαιωθεί. Οποσδήποτε η πόλη εμφανίζεται συγκροτημένη και οργανωμένη μέσα σε τείχη περί τον 6ο μ.χ. αιώνα, όταν η Κρήτη αποτελούσε ήδη βυζαντινό «θέμα». Εκεί ο εκάστοτε κυβερνήτης, αποκαλούμενος «Κατεπάνω» ή «Θεματοφύλακας» και μεταγενέστερα «Δούκας», ασκούσε και καθήκοντα ανώτατου δικαστή.

Το 823 μ.Χ., μετά από αλεπάλληλες επιδρομές οι Σαρακηνοί Άραβες, με επικεφαλής τον Abu Hafs Omar, κατέκτησαν την Κρήτη. Μετά την κατάκτηση περιτείχισαν την πόλη, την περιέβαλαν με βαθύ αμυντικό χαντάκι και την ονόμασαν Rabdh el - Khandaq (Φρούριο της τάφρου). Την κατέστησαν πρωτεύουσα του νησιού, ενδεχομένως δε ασκούσαν εκεί και δικαστικά καθήκοντα. Πιθανολογείται ότι είχαν εγκαταστήσει το «Κυβερνείο» τους στην περιοχή μεταξύ της Κρήνης Μοροζίνι και του σημερινού Πάρκου Θεοτοκοπούλου.

Μετά την ανάκτηση της πόλεως το 961 από το Νικηφόρο Φωκά και την επανεγκαθίδρυση της εξουσίας των Βυζαντινών, ο Χάνδακας παρέμεινε πρωτεύουσα της Κρήτης και ο Κατεπάνω ή Δούκας του νησιού ίδρυσε διοικητήριο και εντός αυτού δικαστήριο και δημόσια κτήρια, στο σημερινό τετράγωνο των οικιών Χατζηδάκη-Νίβα, Καστρινάκη κ.λ.π. (βλ. Στεφ. Ξανθουδίδη, *Χάνδαξ-Ηράκλειο - Ιστορικά Σημειώματα*, επιμέλεια Στ. Αλεξίου, 1964, και Μ. Παρλαμά, «Ιστορικά και βιογραφικά σημειώματα του Στ. Νικολαΐδη», *Κρητικά Χρονικά*, τευχ. 3, σελ. 293 - 350, 1949).

Η πόλη κατά την διάρκεια των βυζαντινών χρόνων ονομαζόταν Κάστρο και αργότερα (6' βυζαντινή περίοδο) Μεγάλο Κάστρο. Όπως είναι γνωστό, ο πρίγκηπας Αλέξιος Αγγελος, γιός του έκπτωτου αυτοκράτορα Ισαακίου Β' Αγγελου, προσπαθώντας να εξασφαλίσει την υποστήριξη των Σταυροφόρων για την

αποκατάσταση του πατέρα του στο θρόνο του Βυζαντίου, προσέφερε την Κρήτη ως δώρο στο Βονιφάτιο τον Μομφερατικό. Αυτός με τη σειρά του την παραχώρησε στον δόγη της Βενετίας Ερρίκο Δάνδολο (το έτος 1204). Αργότερα ο Γενουάτης πειρατής Ερρίκος Πεσκατόρε κατέλαβε την πόλη το 1206 και ενίσχυσε την κυριαρχία του κτίζοντας μικρά και μεγάλα οχυρά σε διάφορα μέρη του νησιού. Ένας πρώτος πρόχειρος από ξύλα στρατώνας πιθανολογείται ότι κτίστηκε στο χώρο των σημερινών Δικαστηρίων, καταστράφηκε όμως από ισχυρότατο σεισμό το 1303.

Οι Ενετοί εν τω μεταξύ έδωσαν στην πόλη το όνομα Candiga και έπειτα Candida, τέλος δε Candia και με αυτές τις ονομασίες τη συναντούμε στα διάφορα διοικητικά και άλλα έγγραφα και αποφάσεις.

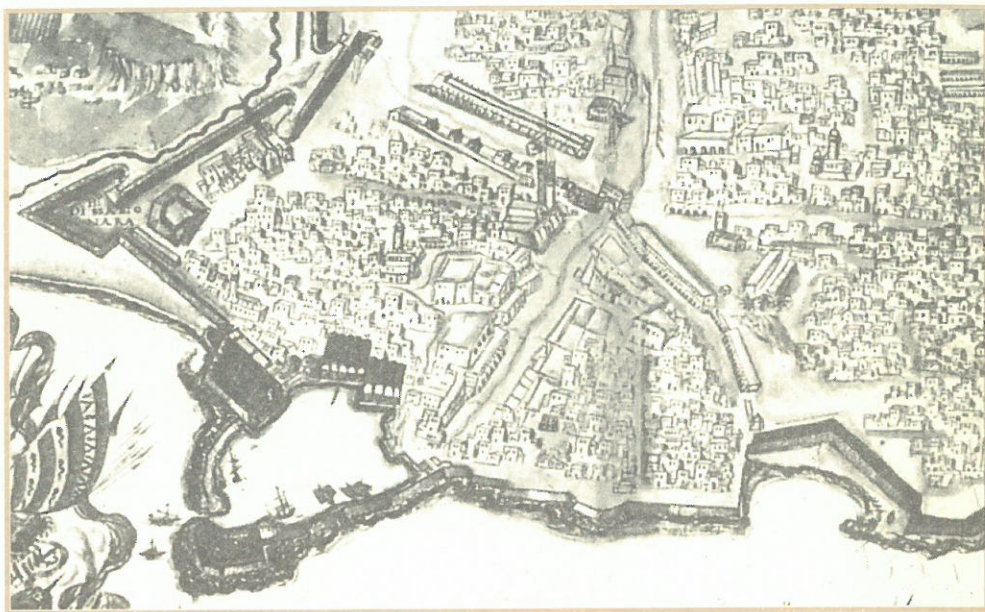
Τα πρώτα χρόνια της ενετοκρατίας απένεμε Δικαιοσύνη ο Μέγας Δούκας και το Συμβούλιο του, που το αποτελούσαν δυο Σύμβουλοι (consillarii) εκλεγόμενοι από την τάξη των «ευγενών» Ενετών, που συγκροτούσαν τη λεγόμενη Αυθεντία (Signoria) του νησιού και τοπικά οι Ρέκτορες και οι φεουδάρχες άρχοντες (ως προς τους βιλλάνους και τους λοιπούς υποτελείς). Από τον ΙΔ' αιώνα η Γαληνότατη Δημοκρατία της Βενετίας έστελνε ανά πενταετία το Γενικό Προβλεπτή, ο οποίος διενεργούσε επιθεωρήσεις και ανακρίσεις. Επίσης κατά τους τελευταίους αιώνες στέλνονταν εκτάκτως Σύνδικοι και Ανακριτές της Ανατολής.

Μετά το ΙΔ' αιώνα η απονομή της Δικαιοσύνης οργανώθηκε ως εξής : Οι δικαστές σχημάτιζαν τρία τριμελή δικαστήρια, δύο για τους Λατίνους και ένα για τους Έλληνες, δικάζοντας αναλόγως του αδικήματος ή της διαφοράς και της εθνικότητας των διαδίκων κατά το ενετικό δίκαιο, και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στις δίκες περί προικός, κατά το βυζαντινό δίκαιο.

Στον Χάνδακα υπήρχαν δύο φυλακές για τους καταδίκους, οι «Δυτικές», και οι φυλακές στο Καστέλι που Λιμένος (τον Μεγάλο Κούλε). Ακόμη υπήρχαν προσωρινές φυλακές - κρατητήρια στο υπόγειο του παλατιού του Δούκα. Η θανατική εκτέλεση γινόταν συνήθως με αγχόνη (Forca), την οποία είχαν στήσει στη ΒΔ γωνία του Μεγάλου Στρατώνα, δηλαδή προς την ΒΔ πλευρά των

σημερινών Δικαστηρίων (βλ. Στεφ. Ξανθουδίδη, ό.π, σελ. 34).

Το Δικαστικό Μέγαρο, όπως το γνωρίζουμε σήμερα, πήρε την αρχική μορφή του από τους τούρκικους στρατώνες, που αντικατέστησαν τους ενετικούς στρατώνες του Αγίου Γεωργίου.

Ο Χάνδακας επί ενετοκρατίας. Διακρίνεται ο μεγάλος στρατώνας του Αγ. Γεωργίου. Χάρτης του G. Corner, 1625, Μαρκανή βιβλιοθήκη της Βενετίας.

Η πρώτη σκέψη για τη δημιουργία μεγάλων στρατώνων στην πόλη του Χάνδακα γίνεται για πρώτη φορά το 1565 από το Γενικό Στρατιωτικό Διοικητή Τζώρτζη, ο οποίος από κοινού με τον τότε Δούκα, ανέθεσε το έργο αυτό, όπως και την ολοκλήρωση αναλόγων έργων, στον G. Savorgnan, το 1566. Ο πρώτος σχεδιασμός γίνεται από τον Savorgnan το 1566, με πρόταση να κατασκευασθούν δυο κτίρια - στρατώνες. Το κτίσμα άρχιζε νοτιοανατολικά από την πύλη Voltone και κατέληγε στην Piazza d' Armi ή Campo Marzio. Στην πλατεία αυτή μεταξύ του στρατώνα και του εσωτερικού τείχους υπήρχε το Πεδίον του Άρεως (σημερινή πλατεία Ελευθερίας), όπου γυμνάζονταν οι στρατιώτες. Προ αυτού πιθανολογείται, όπως προαναφέραμε, ότι υπήρχε ένας μικρός στρατώνας, που έκτισε ο Πεσκατόρε, ο οποίος το 1303 στο μεγάλο σεισμό καταστράφηκε ολοσχερώς. Για τον ίδιο λόγο η πλατεία ονομαζόταν ήδη Πεδίον του Άρεως και πριν την ανέγερση του στρατώνα του Αγίου Γεωργίου. Όμως από το 1330 και

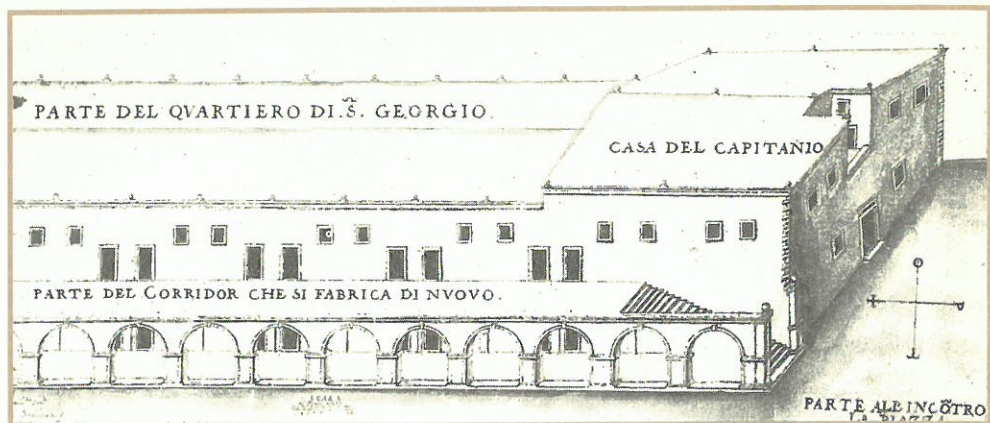
εξής, μέχρις ότου κτίστηκαν οι στρατώνες, και επειδή δεν υπήρχαν καταλύματα για να στεγάζεται ο ενετικός στρατός, που ήταν κατ' εξοχήν μισθοφορικός, οι στρατιώτες διέμεναν στα σπίτια φτωχών οικογενειών. Μετά την κατασκευή του νέου φρουριακού περιβόλου, τη διαφαινόμενη πια τουρκική απειλή και συνεπώς

*Η πύλη του Αγίου Γεωργίου, από την οποία πήραν την ονομασία τους οι στρατώνες.
Φωτογραφία από το αρχείο Behaeddin.*

την ανάγκη αύξησης της φρουράς, αποφασίστηκε όπως προαναφέραμε να κτισθούν στρατώνες στην πόλη.

Στην ανατολική πύλη του Αγίου Γεωργίου λοιπόν, κτίστηκε γύρω στα 1583 ο σπουδαιότερος και μεγαλύτερος στρατώνας, που ονομάστηκε στρατώνας του Αγίου Γεωργίου από το όνομα της πύλης του φρουρίου. Οι διαστάσεις του σε μήκος και πλάτος ήταν ίδιες με αυτές του σημερινού συγκροτήματος της Νομαρχίας, του δικαστικού μεγάρου και του Ειρηνοδικείου, αφού το συγκρότημα αυτό κτίστηκε επί των θεμελίων του ενετικού στρατώνα. Το κτίριο ήταν επίμηκες και είχε αρχικά μια σειρά 150 δωματίων και δυνατότητα στέγασης 700 στρατιωτών. Το 1584, με ένα πρόγραμμα που στοίχισε 24.500 δουκάτα, οι Βενετοί είχαν καταφέρει να εξασφαλίσουν 616 μεμονωμένα καταλύματα, ικανά να στεγάσουν 3.000 έως 4.000 στρατιώτες. Το 1586 ο στρατώνας είχε ολοκληρωθεί.

*Μέρος των στρατώνων του Αγίου Γεωργίου, αρχές του 17ου αιώνα.
Archivio di Stato, Βενετία.*

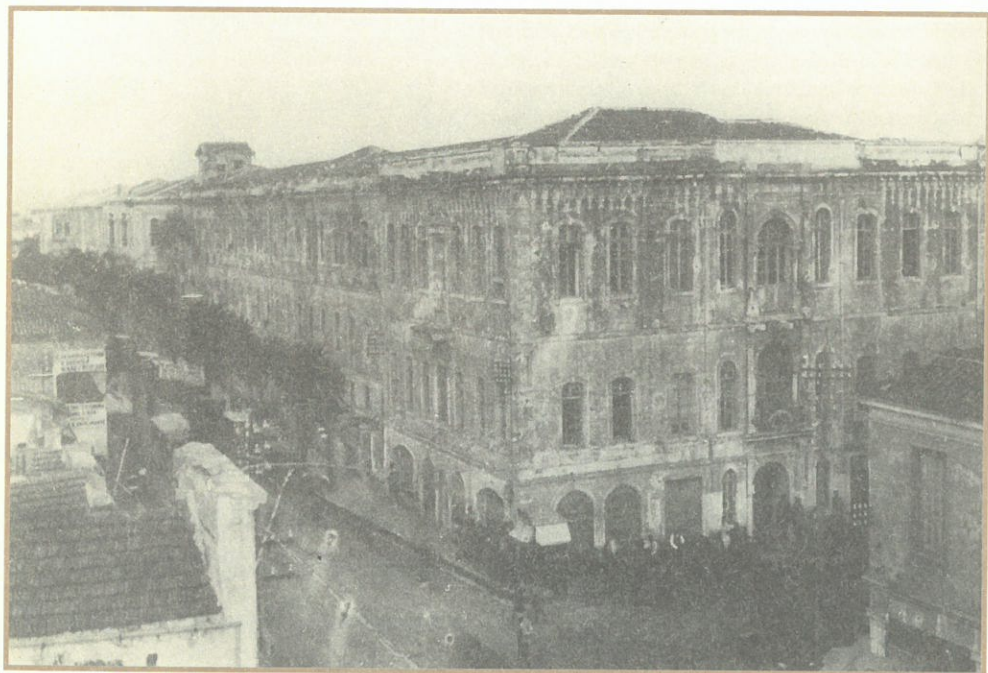
Στο κτίσμα πρέπει να έγιναν προσθήκες προ του 1625, όταν ήλθε στον Χάνδακα ως Γενικός Προβλεπτής ο Φραγκίσκος Μοροζίνι, ο οποίος επισκέφθηκε τον στρατώνα, και σε έγγραφό του αναφέρει ότι «... έχει ένα διάδρομο από την βόρεια πλευρά μήκους 150 βημάτων με εκατό δωμάτια σε κάθε όροφο, σύνολο 200. Ο διάδρομος είναι φτιαγμένος με ξύλα πάνω σε παραστάδες πέτρινες, στεγασμένος με ταράτσα, όπως συνηθίζεται στον τόπο, αλλά σάπισαν τα ξύλα και μεγάλο μέρος έχει πέσει κάτω, παρ' όλο που κατασκευάστηκαν πριν 40 χρόνια ». Ο Μοροζίνι ανοικοδόμησε, όπως φαίνεται, το διάδρομο και τον στέγασε με θόλο. Ο διάδοχος του Lorenzo Contarini αναφέρει το 1636 ότι « ο Φραγκίσκος Μοροζίνι ανοικοδόμησε το θολωτό διάδρομο, που είναι εξαιρετικά λαμπρός και κάνει αδύνατο το ωραίο οικοδόμημα » (βλ. G. Gerola, *Monumenti Veneti*, τ. III, σ. 39). Οι ενετικοί στρατώνες είχαν ειδικές αίθουσες για τους αξιωματικούς και ως οικοδόμημα αποτελούσαν πράγματι κόσμημα για την πόλη.

Τον Σεπτέμβριο του 1669 ο Χάνδακας αλώθηκε από τους Τούρκους, μετά από πολιορκία που κράτησε 24 ολόκληρα χρόνια, γεγονός ιστορικά πρωτοφανές και ανεπανάληπτο. Στην άλωση κάηκαν τα δημόσια κτήρια, μεταξύ αυτών δε και οι στρατώνες του Αγίου Γεωργίου, που όμως ανακαινίσθηκαν και λειτούργησαν ως στρατώνες των Τούρκων έως και το 1856.

Το ίδιο έτος, επί Μουσταφά Πασά, οι στρατώνες αυτοί καταστρέφονται από μεγάλο σεισμό. Μετά την καταστροφή των παλαιών, αποφασίσθηκε η κατασκευή νέων, για να στεγαστούν οι γενίτσαροι. Αργότερα, επί Μεχμέτ Αλή και

*Η ανατολική και η βόρεια όψη των τουρκικών κισλάδων (στρατιώνων).
Από το αρχείο του αρχιτέκτονος Γιάννη Τζομπανάκη*

*Η δυτική και η βόρεια όψη των κισλάδων.
Από το αρχείο του αρχιτέκτονος Γιάννη Τζομπανάκη*

Μεχμέτ Εμιν Πασά, το 1883, μπήκαν τα θεμέλια του μεγάλου τουρκικού στρατώνα (βλ. Μ. Παρλαμά, *ό.π.*, σελ. 293 - 350), τμήμα του οποίου είναι τα σημερινά δικαστήρια.

Οι Τούρκοι ανέθεσαν τα σχέδια στον πρακτικό Ηπειρώτη αρχιτέκτονα Αθανάσιο Μούση, στον οποίο οφείλονται οι σχεδιασμοί και άλλων λαμπρών κτισμάτων, όπως ο Ιερός Ναός του Αγίου Μηνά και το Βεζίρ Τζαμί - ο σημερινός Άγιος Τίτος (βλ. Χρ. Τζομπανάκη, *Το Ηράκλειο εντός των τειχών*, Τ.Ε.Ε., Ηράκλειο, 2000, σελ. 164). Το νέο κτίριο ήταν και αυτό συνεχές, ξυλόστεγο, αλλά χωρίς το θολωτό διάδρομο του ενετικού. Ήταν πετρόκτιστο, με μεγάλα γωνιακά αγκωνάρια, σύμφωνα με τις πολεοδομικές συνήθειες της εποχής και είχε ξύλινα πατώματα. Στη βόρεια (κεντρική) είσοδο των νέων στρατώνων, τη σημερινή είσοδο των Δικαστηρίων, εντοιχίστηκε το καλλιμάρμαρο ανάγλυφο θύρωμα της κεντρικής πύλης της Μονής του Αγίου Φραγκίσκου, που βρισκόταν στη θέση του σημερινού Αρχαιολογικού Μουσείου και είχε καταρρεύσει από τον σεισμό του 1856. Το περίφημο αυτό θύρωμα, που εντοιχίστηκε όπως είπαμε στους τούρκικους

Το θύρωμα της Μονής του Αγίου Φραγκίσκου που κοσμεί την κυρία είσοδο του δικαστικού μεγάρου.

στρατώνες, είχε δωρίσει στη Μονή (όπου και διέμενε παλαιότερα) ο Πάπας Αλέξανδρος ο Ε', που καταγόταν από το Μεραμπέλλο Λασιθίου.

Στο στρατώνα φιλοξενούνταν τέσσερα τάγματα Γενίτσαρων, 23 οτζάκια εντοπίων (Γερλίδων), άλλα σώματα της τουρκικής φρουράς και οι πυροβολητές. Απετελείτο από δύο ορόφους και υπόγειο. Στέγαζε αποθήκες πυρομαχικών, στάβλους, σιταποθήκες και αποθήκες. Υπήρχαν υπόγεια κρατητήρια και βεβαίως γραφεία, όπως το γραφείο του Τούρκου Διοικητή, κοιτώνες, διαμερίσματα Τούρκων αξιωματικών κ.λ.π. Άρχιζε από το σημερι-

νό Ειρηνοδικείο και πρώην Δημόσιο Ταμείο και τελείωνε εκεί που είναι η σημερινή Νομαρχία Ηρακλείου. Ήταν ένα ενιαίο κτίριο. Οι Τούρκοι το αποκαλούσαν «Κισλάδες», από την λέξη «Κισλάς», δηλαδή στρατώνας.

Ήδη από τη δεκαετία του 1820 η πόλη αρχίζει να αναφέρεται με την ονομασία Ηράκλειο, ιδίως επί αρμοστείας Μιχαήλ Κομνηνού Αφεντούλη, αλλά και επί αρμοστείας Μανόλη Τομπάζη, θυμίζοντας και πάλι το εικαζόμενο επίνειο της Κνωσού. Κατά την περίοδο της Κρητικής Πολιτείας ο στρατώνας φιλοξένησε για μικρό διάστημα τα Αγγλικά στρατεύματα και την Αγγλική Διοίκηση, και στη συνέχεια το «Γυμνάσιον Ηρακλείου». Το 1921 στέγασε το 2ο Γυμνάσιο της πόλης.

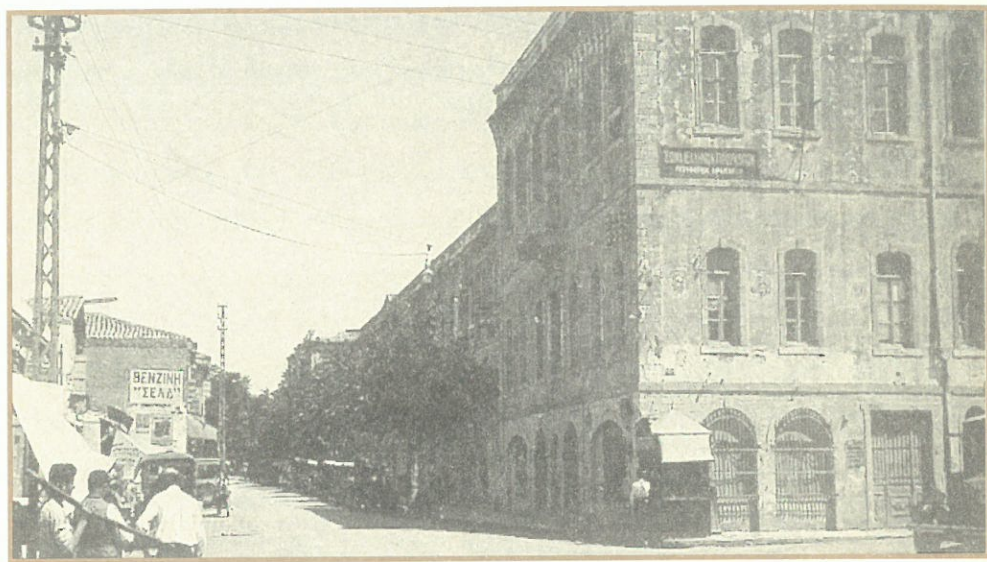
Το ενιαίο κτίριο των τούρκικων στρατώνων όταν φιλοξενούσε το «Γυμνάσιον Ηρακλείου».

Στα τέλη της δεκαετίας του 1920 διαιρέθηκε σε τμήματα με σχέδια του αρχιτέκτονα Δ. Κυριακού, οπότε το αρχικά ενιαίο κτίσμα υπέστη εκτεταμένες μεταβολές. Χωρίστηκε σε τρία μέρη και ανάμεσά τους δημιουργήθηκαν υπαίθριες διαβάσεις. Τα ξύλινα πατώματα και η ξύλινη στέγη αντικαταστάθηκαν από οπλισμένο σκυρόδεμα και οι όψεις διαφοροποιήθηκαν.

Το πρώτο τμήμα από την πλευρά της Πλατείας Ελευθερίας απετέλεσε αρχικά διοικητήριο και μεταγενέστερα τη Νομαρχία Ηρακλείου. Το μεσαίο στέγασε το δικαστικό μέγαρο και το τρίτο φιλοξένησε αρχικά το Δημόσιο Ταμείο και τις

Εφορίες, ενώ σήμερα στεγάζει τη Λέσχη Αξιωματικών και το Ειρηνοδικείο Ηρακλείου.

Στον κενό χώρο, ανάμεσα στο κτίριο της Νομαρχίας και των δικαστηρίων, στήθηκε το 1939 η προτομή του αρχηγού της Επανάστασης του 1770 Δασκα-

Το κτίσμα που στεγάζει σήμερα το Ειρηνοδικείο και την Αστυνομική Διεύθυνση σε φωτογραφία του 1920.

λογιάννη, που θανατώθηκε από τους Τούρκους στις 17/6/1771. Επί ενετοκρατίας η σημερινή λεωφόρος Δικαιοσύνης ήταν, όπως προαναφέραμε, ελεύθερος χώρος -πλατεία, όπου γυμνάζονταν οι στρατιώτες και ονομαζόταν Πεδίον του Άρεως ή Campo Marzio ή Piazza d' Armi. Αργότερα η εν λόγω περιοχή αναφέρεται ως Quartiere San Zorzi. Μάλιστα κατά την απογραφή του 1583 του τότε Καστροφύλακα, η πόλη είχε διαιρεθεί σε 49 ενορίες (Parochie), πιθανολογείται δε ότι ο χώρος που κατελάμβαναν οι στρατώνες του Αγίου Γεωργίου (συμπεριλαμβανομένης της σημερινής οδού Δικαιοσύνης) ανήκε στην ενορία του Αγίου.

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, η οδός Δικαιοσύνης ακουγόταν και αυτή ως «ο δρόμος των Κισλάδων». Εκεί, σύμφωνα με κάποιον Τούρκο περιηγητή γινόταν τότε το ανθρωποπάζαρο των νέων, των νεανίδων και των γυναικών (βλ. Ζ. Πρακτικίδη, *Χωρογραφία της Κρήτης συνταχθείσα τω 1818*, Ηράκλειο 1983, σελ. 47, σημ. 91). Μεταγενέστερα ο ίδιος δρόμος ονομαζόταν για ένα διά-

στημα Κουντουριώτου και τελευταία (1929-1959) Βασιλέως Κωνσταντίνου. Απέναντι από τη Νομαρχία, στη θέση που ήταν το κατάστημα Κατράντζου και σήμερα η Τράπεζα Εργασίας και το κατάστημα Μπιζιώτη, πάνω στην τάφρο του παλαιού τείχους, υπήρχε μια μεγάλη δεξαμενή νερού για την ύδρευση

*Το μέγαρο της Νομαρχίας και των δικαστηρίων.
Η ανατολική και βόρεια όψη.*

των στρατώνων του Αγίου Γεωργίου. Την κατασκευή της δεξαμενής στη θέση αυτή είχε υποδείξει ο γενικός προβλεπτής Benetto Moro. (βλ. Στ. Σπανάκη, *Μνημεία Κρητικής Ιστορίας*, τ. IV, σελ. 25). Το έργο άρχισε ο στρατηγός Capello και τελείωσε ο Φραγκίσκος Μοροζίνι. Είχε μήκος 76,70 μ. και πλάτος 24,50 μ. Ήταν η σπουδαιότερη δεξαμενή του Χάνδακα και ο ιστορικός G. Geròla τη χαρακτηρίζει «θάλασσα». Το νερό έφθανε από την πηγή της Αγίας Ειρήνης μέσω των «Τριών Καμαρών», που βρίσκονταν στο χώρο της σημερινής πλατείας Ελευθερίας. Το 1931, όταν οι ενδιαφερόμενοι ζήτησαν την κατεδάφισή της, χρειάστηκε να αντλούν το νερό επί μέρες για να αδειάσει και να μπορέσουν να τη γκρεμίσουν. Στο υπόλοιπο τμήμα της τάφρου κατά μήκος της σημερινής Λεωφόρου Δικαιοσύνης δημιουργήθηκαν κήποι, όπως σημειώνεται στο σχεδιάγραμμα Werdmüller, ενώ αργότερα ο χώρος αυτός οικοπεδοποιήθηκε.

Στις αρχές του 20ού αιώνα σωζόταν ακόμα το βυζαντινό τείχος της πόλης και μέρος της τάφρου, κοντά δε στο δρόμο διάφορα κτίσματα, όπως το καφενείο

«Βυζάντιο» και το πανδοχείο «Πορταλάκη» (του Πορτάλιου το Χάνι). Σήμερα το μόνο ορατό τμήμα του ιδίου τείχους είναι αυτό που βρίσκεται δίπλα από το κατάστημα Ιωακειμίδη. Στο τέρμα των άλλοτε τουρκικών στρατώνων, στην βορειοδυτική γωνία, ήταν μόνιμα στημένη η Forca, δηλαδή το ικρίωμα όπου

*Η πλατεία των Τριών Καριάρων. Διακρίνεται η πύλη του Αγίου Γεωργίου
Φωτογραφία από το αρχείο Behaeddin.*

κρεμούσαν οι Ενετοί τους επαναστάτες. Αργότερα τους μιμήθηκαν και οι Τούρκοι. Επίσης στο ίδιο σημείο, δηλαδή βορειοδυτικά της εισόδου του σημερινού Ειρηνοδικείου, υπήρχε μια πλατεία, που αναφέρεται στα ενετικά αρχεία ως «Piazza della forca».

Στην συνέχεια της πλατείας αυτής και πιο κάτω προς την πλατεία Νικηφόρου Φωκά ή Μειντάνι (από την αραβική λέξη Midan) βρισκόταν η ενετική λαχαναγορά, που ονομαζόταν «Piazza delle erbe». Κατά την περίοδο της Κρητικής Πολιτείας, το έτος 1907, στο κτίριο εγκαθίσταται η Κρητική Χωροφυλακή (με την χαρακτηριστική Κρητική βράκα και τον κούκο). Ο χώρος στον οποίο εγκαταστάθηκε είναι το δυτικό τμήμα του τότε ενιαίου κτηρίου, δηλαδή ο σημερινός χώρος του Ειρηνοδικείου κι εκείνος που στεγάζει την Αστυνομική Δ/νση. Το

ίδιο έτος συγχροτήθηκε και η Κρητική Πολιτοφυλακή, η οποία μάλιστα γυμναζόταν στον περίβολο του μεγάρου των παλαιών στρατώνων, επί της σημερινής λεωφόρου Δικαιοσύνης.

Στο αριστερό μέρος, προς την πλευρά του σημερινού χώρου της Αστυνομικής

*Η κύρια ανατολική όψη της Νομαρχίας,
όπως είναι σήμερα*

Διεύθυνσης υπήρχε ένα διώροφο κτίριο, το ορφανοτροφείο Θηλέων, που κάηκε το 1920. Η σχετική φωτογραφία, που κοσμεί και το εξώφυλλο του ημερολογίου, είναι από το αρχείο του Τούρκου φωτογράφου Μπεχσεδίν και του διαδόχου του Χαμζά Ρουτσέμ, που είχαν το φωτογραφείο τους (σωζόταν έως και το 1920) στην σημερινή οδό Δαιδάλου, πάνω στο παλιό τείχος.

* * *

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Για πρώτη φορά το δικαστικό μέγαρο χαρακτηρίσθηκε ως τέτοιο από τον νόμο «περί οργανισμού των δικαστηρίων», το 1899. Λειτουργήσε όμως πολύ αργότερα, αφού ολοκληρώθηκε η μετασκευή του κτιρίου.

Μετά την απελευθέρωση λειτουργήσε και πάλι ως δικαστικό μέγαρο. Το 1945 διεξήχθησαν εκεί οι δίκες των «δοσιλόγων» και το κτίριο «έζησε» στιγμές φρίκης, αφού πολλοί από αυτούς σφαγιάσθηκαν από πολίτες - δύματα της κατοχής και τα κεφάλια τους πετάχθηκαν από τα παράθυρα του σημερινού Τριμελούς στον δρόμο. Από το 1946 και εξής λειτουργεί συνεχώς μέχρι σήμερα ως δικαστικό μέγαρο.

Ενώ όμως κατά την ανοικοδόμησή του, αλλά και μεταγενέστερα, ήταν λαμπρό και λειτουργικό κτίριο, σήμερα, παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες να εκσυγχρονιστεί, αδυνατεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των 550 και πλέον δικηγόρων, των 200 περίπου δικαστικών υπαλλήλων, και των υποθέσεων ενός νομού 250.000 κατοίκων. Είναι προφανές ότι οι απαιτήσεις σε χώρους και λειτουργικότητα αυξήθηκαν. Το Πρωτοδικείο, που έχει ήδη εξελιχθεί σε ένα από τα μεγαλύτερα της χώρας, πρέπει να ανταποκριθεί στα αιτήματα ενός ολοένα αυξανόμενου αριθμού διαδίκων. Έτσι το δικαστικό μέγαρο, που επί έναν περίπου αιώνα εξυπηρέτησε την απονομή της Δικαιοσύνης, είναι πλέον ακατάλληλο για τον σκοπό αυτόν, τόσο λόγω της παλαιότητάς του, όσο και λόγω της ανεπάρκειας των χώρων του. Η ανάγκη ανέγερσης ενός νέου μεγάρου, που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της σημερινής πραγματικότητας, προβάλλει πλέον επιτακτική. Το ίδιο επιτακτική θα είναι βεβαίως, όταν τούτο επιτευχθεί, και η ανάγκη της αναστήλωσης του υφισταμένου κτίσματος και της χρήσης του κατα τρόπο αντάξιο της ιστορίας του.

